

Keitä he olivat? Aateli yhteiskunnan rakentajana

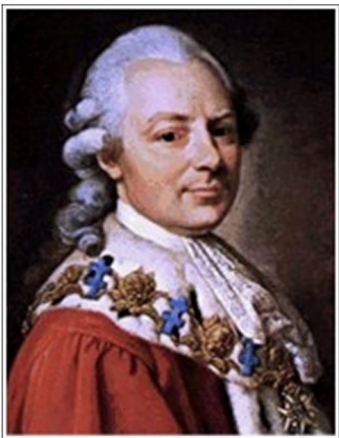
Ritarihuone 31.1. - 16.2.2014

Ruotsissa aatelissäädyn voidaan katsoa syntyneen kuningas Mauno Ladonlukon aikana 1279. Se tarkoitti alkuaan verovapautta niille, jotka suorittivat ratsupalvelusta valtakunnan vihollista vastaan. Nämä rälssimiehet eli vapaamiehet saivat keskiajan lopulla suuria erioikeuksia erityisesti virkoihin ja maanomistukseen liittyen. Samalla siitä tuli valtiopäivien vaikutusvaltaisin sääty. Kuningas Kustaa II Adolf perusti Ruotsin ritarihuoneen ja ritarihuonejärjestyksen, jossa suurin vaikutusvalta oli ylhäisaatelisilla suvuilla. Vähentääkseen niiden merkitystä aateloivat Kaarle XI ja Kaarle XII runsaasti uusia sukuja ja niin valtakuntaan syntyi uudenlainen kuninkaanvallalle uskollinen virka-aateli. Vapaudenaikana aatelin merkitys kasvoi vähentyäkseen jälleen Kustaa III:n uudistuksiin, jossa korkeitakin virkoja avattiin aatelittomille säädyille.

Autonomian aikana keisari-suuriruhtinaat lisäsivät aatelissukujen lukumäärää, koska monia korkeita virkoja usein seurasi aatelisarvo. Valtiosäätyinä aateli säilytti asemansa Suomessa valtiopäivä uudistukseen 1906. Maan itsenäistyttyä aatelisarvot säilyivät Suomessa, mutta uusia aatelisarvoja ei enää myönnetä.

Suomessa on runsaasti kotimaista alkuperää olevia sukuja kuten *Creutzit* ja *Carpelanit*, Ruotsista tulleita sekä mm. venäläistä, saksalaista ja balttilaista alkuperää olevia sukuja. Niiden lukuisat edustajat ovat monin tavoin myönteisesti vaikuttaneet yhteiskuntamme rakentamiseen sen historian eri vaiheissa.

Aatelin merkitys Suomen kehityksessä on ollut tärkeä, monet keskeiset poliittiset vaikuttajat, taiteilijat, arkkitehdit ja yhteiskunnalliset uudistajat ovat tulleet aatelissäädystä. Kannattaa mainita Suomen marsalkka vapaaherra *Gustaf Mannerheim*, tasavallan presidentti *P.E. Svinhufvud af Qvalstad*, vankeinhoidon uudistaja vapaaherratar *Matilda Wrede af Elimä*, suomenkielen esitaistelija vapaaherra *Yrjö Sakari Yrjö-Koskinen*. *Alexandra Gripenberg* ja *Adelaide Ehrnrooth* olivat 1800-luvun loppupuolen naisten oikeuksia ajavan liikkeen keskeisiä vaikuttajia. Monet taiteemme kultakauden keskeiset maalarit tulivat aateliston piiristä, kuten *Albert Edelfelt*, *Hjalmar Munsterhjelm*, *Ferdinand von Wright* ja *Eero Järnefelt*. Kirjailijoista voi mainita vapaaherra *Bo Carpelanin*, *Solveig von Schoultzin* ja musiikintutkijan *Erik Tawaststjernan*.

Gustaf Philip Creutz (1731 – 85)
runoilija ja diplomaatti

Matilda Wrede (1864 – 1928)
vankeinhoidon edistäjä

Albert Edelfelt (1854 – 1905)
taidemaalari

RIDDARHUSETSUTSTÄLLNINGAR RITARIHUONEEN NÄYTTELYT

Teollisuudessa aatelin jäsenet ovat olleet mukana, mainita voi esim. *Rosenlewit* ja *Hackmanit*. Aatelin edustajia on ollut myös monissa ammateissa kuten Fabergén kultaseppä *Hjalmar Armfelt*. Arkkitehdeistä kannattaa mainita *Karl August Wrede*, *Odert Sebastian Gripenberg* ja *Gustaf Estlander*, joiden töitä voi ihailla kaikkialla maassamme.

Ritarihuoneen näyttely **Keitä he olivat?** pyrkii valottamaan näiden henkilöiden elämää ja elämäntyötä lukuisin esinein, taideteoksien ja arkistomateriaalein, joita on koottu kartanoista, yksityiskodeista ja kokoelmista. Mukana on runsaasti ainutlaatuisia ja ennen näkemätöntä aineistoa. Näyttelyn aikana järjestetään aiheeseen liittyvä luentosarja.

Näyttelyn järjestää Ritarihuoneen näyttelyt / Aatelisliiton avustusjärjestö ry ja tuotto käytetään kokonaisuudessaan sosiaalisiin tarkoituksiin.

Avoinna:	päivittäin klo 11 - 18
Ryhmä- ja opastusvaraukset:	Eva Ehrnrooth 0400-493 783 Sähköposti: tipi1946@hotmail.com
Sisäänpääsy:	Aikuiset 10€, opiskelijat ja eläkeläiset 6€, ryhmät (väh. 10 hlöä), opastus 50€.

Lisätietoja/ terveisin,

Birgitta af Forselles

040-8649366

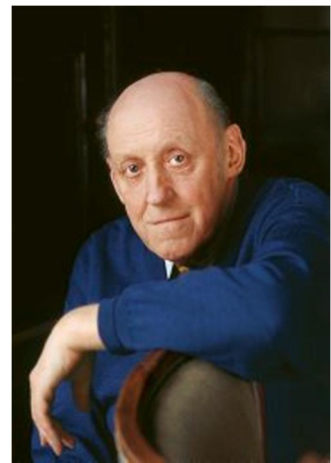
birgitta.afforselles@kolumbus.fi

Alexandra Gripenberg (1857 – 1913)
naisasialiikkeen uranuurtaja

Yrjö-Sakari Yrjö-Koskinen (1830 – 1903)
suomalaisuusmies

Bo Carpelan (1926 – 2011)
kirjailija